

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТАХ ЛЬВІВЩИНИ

Інтенсивний розвиток сфери туризму – це один з дієвих способів покращення соціально-економічної ситуації у селищах міського типу й малих містах та подолання їхньої депресивності. З усіх українських міст, що мають чисельність населення менше 10 тис. осіб, майже третина знаходиться у Львівській області – 20 [4]. Причому переважна їхня більшість належить до списку історичних населених місць України (міста і селища міського типу), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 р. № 878. Таким чином, можна говорити про *малі історичні міста* – населені пунктів з кількістю мешканців менше 10 тис., які мають чи колись мали статус міста (містечка, селища міського типу) і вирізняються порівняно значною кількістю пам'яток та багатим історичним минулим.

З XIV–XV століття і до другої світової війни історичні та соціальні перипетії зробили великі і малі міста Галичини осередками проживання в першу чергу українців, поляків і євреїв. Саме надбання культури цих трьох спільнот створили специфічне галицьке урбаністичне обличчя. Хоча під час світових воєн наші терени зазнали значних руйнувань, багато пам'яток цієї полікультурної спадщини дійшло до наших днів, становлять інтерес для українських і закордонних туристів, а отже, сприяють поживленню туристичних потоків і розвитку таких міст і містечок.

Для даного дослідження ми обрали Белз і Рудки, які нині не мають статусу адміністративних центрів, що, як відомо, часто не тільки не додає переваг у розвитку, а то й позбавляє інвестиційної привабливості.

Белз – місто районного підпорядкування в Сокальському районі, населення 2478 осіб [6]. Перша згадка про місто відноситься до 1030 р. Белз був столицею окремого князівства, у XIV–XVII ст. – центром воєводства, за часів Австро-Угорщини і ЗУНР – повітовим центром, за СРСР у 1951–1962 рр. – центр Забузького району. Магдебурзьке право надане місту 1377 р.,

підтверджене 1509 р. [1, 5]. До державного реєстру національного культурного надбання входять: монастир домініканок (мурований, XVII–XVIII ст.), костел Св. Миколая (мурований, 1653 р.), монастирські келії (муровані, 1743 р.), вежа (мурована, 1606 р.), церква Св. Параскеви (дерев'яна, XVII ст.), дзвіниця церкви Св. Параскеви (дерев'яна, XIX ст.) [7].

Рудки – місто районного підпорядкування у Самбірському районі, населення 4912 осіб [6]. Як окреме село, Рудки згадуються вперше в джерелах з 1472 р., а у першій половині XVIII ст. вони отримали магдебурзьке право [5]. З 1867 р. стали центром повіту, в середині XX ст. були районними центром. До державного реєстру національного культурного надбання входять: костел Вознесіння Господнього (мурований, 1728 р., саме тут знаходиться усипальниця видатного польського драматурга Александра Фредра), дзвіниця костелу Вознесіння Господнього (мурована, XVII ст.) у Рудках, а також церква Святих Кузьми та Дем'яна з дзвіницею (дерев'яні, обидві 1805 р.) у сусідньому селі Вишня [7].

Окрім того, у цих історичних містах є пам'ятки місцевого значення, а також церкви, цікаві цивільні споруди, що не входять до переліків, кладовища з меморіальними похованнями, а також археологічні пам'ятки. Не можна не згадати родовий маєток Фредрів – палац у Вишні біля Рудок, який не входить до жодного переліку пам'яток.

Якщо зараз більшість населення обох міст – українці, як і на початку XIX ст. (у Белзі частка греко-католиків серед населення тоді становила 45 %, римо-католиків – 35 %, євреїв – 20 %), то ще сто років тому ситуація була зовсім інша. Так, за переписом 1910 р. частка євреїв у Белзі уже 60 %, а греко- і римо-католиків – по 20 % [3], хоча у польських джерелах, наприклад, путівнику М. Орловича, можемо зустріти інші дані: у 1919 р. з 6100 мешканців Белза 900 були поляками, 1600 українцями, 3600 євреями. У тогочасних Рудках проживало 3800 мешканців – 1450 поляків, 350 українців, 2000 євреїв

[8].

Більшість туристичних об'єктів цих міст збереглися до наших днів, проте саме єврейські пам'ятки Белза, включно з Великою синагогою, були найбільше знищені у воєнні часи, за винятком мікви, молитовного товариства Ішре Лев і кіркута з кількома мацевами [1]. Також з обидвох міст у різний час вивезли християнські святині – чудотворні ікони. Зокрема, у Белзі до 1377 р. знаходилася відома на весь світ чудотворна ікона Ченстоховської Матері Божої, а в костелі Вознесіння Господнього в Рудках – чудотворна ікона Рудківської Божої Матері (вивезена 1946 р. до Польщі, згодом отримала ім'я — Королеви Бескидів)) [1–3].

Пожвавлення туризму останніми роками і в Белзі, і в Рудках зумовлене притоком якраз польських і єврейських відвідувачів. До Рудок приїжджають зараз не стільки, щоб побачити копію чудотворної ікони, скільки щоб відвідати місця, пов'язані з А. Фредром: колишній маєток у с. Вишня, де видатний драматург народився і провів дитячі роки (зараз тут приміщення Вишнянського державного аграрного технікуму), і костел у Рудках з його усипальницею.

У 1831 р. у Белз переїжджає Соломон Роках (Шолейма бен Елізер Рейках) – засновник династії белзьких рабинів, хасидських цадиків території на північ від Львова [1]. З того часу, як вважав М. Орлович, слава міста йшла якраз від найвідомішого в Галичині рабина- чудотворця, до якого кілька разів на рік прибували багатотисячні піліgrimки, особливо на свято єврейського нового року [8]. Окрім того, хасиди вірили, що саме до Великої синагоги Белза вдруге на землю зійде Месія.

Зараз Белз – знову місце паломництва хасидів на шляху Лежайськ–Белз–Жовква–Броди–Бердичів–Меджибіж–Умань [3]. На відкритті нової синагоги у травні 2007 року до Белза прибуло близько 2 тис. паломників.

З огляду на розміри і особливості бюджетного фінансування сфери охорони пам'яток виникає спокуса зберігати і відновлювати пам'ятки переважно української спадщини. Разом з тим усвідомлення потенціалу саме поліетнічності спадщини повинне скорегувати підходи та врахувати потреби

відновлення і реставрації пам'яток інших народів. Збережені та відновлені кіркути і костели продемонструють іноземним туристам толерантність українців, створять позитивний імідж України як туристичної держави, що сприятиме у свою чергу наповненню місцевих бюджетів.

Список літератури:

1. Белз / Галицька брама. – № 7–9. 2005. – 36 с.
2. *Бойко О., Слободян В.* Королівське місто Белз. – Львів, 2003.
3. Галичина – країна міст / *І.* – № 36. 2005. – 315 с.
4. *Івченко А.* Міста України. Довідник. – К.: НВП „Картографія—, 1999. – 136 с.
5. История городов и сел Украинской ССР Львовская область. – К.: Ин-т истории АН УССР, 1978. – С. 485-489.
6. <http://www.gska.rada.gov.ua>
7. <http://www.heritage.com.ua/reestry>
8. *Oriowicz M.* Ilustrowany przewodnik po Galicyi. – Lwow: Ksiannica polska, 1919. – 510 s.